

DOBAI PÉTER

I. Kuba

A nagy havannai temetőben gyászoló ciprusfásor, oszlopos tuják sora, fekete orchideák, krizantémbokrok között vezet az út, már annak, aki elindul rajta a szegények parcellái felé, azokhoz a hantokhoz, hol nekem nagy emlékező gyászom van. Monchelita, a sok közül az egyik hant a te hantod, első és utolsó birtokod ezen a világon. És én mégsem a fejfádra és halálodra emlékezem, hanem virágmosolyodra, nevetésedre, tarantella-táncodra, mulatchina véredre, szeretetedre, énekeidre, amiket azóta is hallok, hallani akarok, akár azon az áron is, hogy bármi mást, minden mást cserébe elfelejtsek. Monchelita, te voltál a *Havanera*, te voltál a tangó, te voltál Kuba, te voltál Kuba címere: királypálma, palma real, te voltál a forradalom, te voltál comandante Che Guevara, te voltál Simon Bolivar. Mi corazón, mindig délben hoztad nekem a kávé, ó Monchelita, édes vigíliám, hideg és rossz volt a kávé, de szemed szép volt és visszánézhetetlen, mégis néztelek, kérdéssel nézésemben: felébredni, hacsak nem terád, akkor másért minék. Elmúlt minden. Minden eljön. Találkozunk, Monchelita, nem helyen, nem időben, hanem életek végtelen, véletlen viszontlátásában, és ahhoz nem kell világ, nem kell valóság, és az sem kell, hogy higgyem.

II. Marseille

Krisztusnak, a Megfeszítettnek egy-egy freskón vagy domborművön, mint például a moissac-i Szent Péter apátsági templomban, szinte emberi arca van: mintha csak a Fiú létezett volna, Atya és Mária szűznemzése nélkül. Ez az arc nem isteni, nem démoni, ez az arc emberi arc. Semmi nem gátolhat, akadályozhat meg engem abban, hogy ezt az ember-Krisztust szívembe zárjam, rejtélyes lénye miatt, senki, semmi nem gátolhat meg engem abban, hogy ezt a fájdalmas, és fájdalmával engem fenyegető arcot szívemből kitaszítsam. Azt képzelem, hogy Ő én vagyok. Kitaszítani? Kevés lenne az én erőm az Ő kitaszításához magamból. Rám tör egy régi emlék, olyan emlék, ami életnél, halálnál erő-

sebb. Marseille-ben, Szent Viktor templomában bajor leánykórus énekelt erről a bennem élő Krisztus-emberről. A szőke, kékszemű leányok énekkarából – megigézetten, szinte delejezetten érzékelttem ezt a tüneményt – közelített felém *énekké váltan* egy leányarc, olyan volt, mintha Memling festette volna, olyan volt, mintha fél órával korábban tehenet fejt volna a mediterrán Marseille-től oly messzi bajor Alpok egy kis falujában. És jött, és jött, és jött felém, mindegyre közelebb, a szőke leányarc, mintha előbb ért volna el hozzám, mint maga az ének, amit énekelt. Később felfogtam, fájdalommal szívemben, hogy a szőke, kékszemű memlingi lány a valóságban nem létezik, csak az él, amit énekel. Maga változott, lényegült át Bach-kantátává. Személyének, egész leányi mivoltának erős szépségével eszmévé, gondolattá, harmóniává lett, mintha egy pillanatra reinkarnálta volna a lipcsei Tamás-templom orgonistájának minden kultúrát, minden civilizációt, minden *megrendülést* meghaladó, játszva elejtő géniuszát. Csak az igaz, ami eltúlozza az igazságot. Az a szőke lány abból a kórusból, Marseille Szent Viktor templomában, tényleg túlzás volt számomra, ki soha nem érdemeltem ki, hogy Johann Sebastian Bach mint egy üldözendő bűnöző: leányalakban, *leányfiúként*, ha tetszik, *fiúleányként* előttem mégis személyesen megjelenjen. Gondoltam akkor ott Marseille-ben abban a templomban, hogy tényleg én is ott vagyok. Köszönöm a bajor leánynak, köszönöm Johann Sebastian Bachnak, hogy – habár csak az ének tartamáig – tényleg ott lehettem. A bajor leány éneke, Bach muzsikája bebizonyította, igazolta, hogy én is élek, én is létezem, én is vagyok, és hiába hittem, hiába akartam, hogy ennek ellenkezője lenne szebb: nemszületni, nemlenni, nemélni, vagy ha mégis, élni kell, akkor legalább nem anyától születve annak, akivé leszünk, lehetünk, a létezés vágya nélkül.

III.

Friesland, Borkum, Norderney

Köd. Apám ködben. Apám rohamsisakban. Apám az arcvonalban. Bajtársa szájharmonikán játssza a Lili Marleent. Köd. Olyan ez a köd, ahogyan Theodor Storm írta ama szürke fríz vagy balti városról. Édes mindegy a hely, amely idejét régen elvesztette már, és mégsem időtlen, mert szív, lélek, emlék, honvágy mutat felé örök irányt, de a mágneses tű hamis északot mutat, úgyhogy akár tarthatsz délnek is, keletnek is, nyugatnak is. Köd. Theodor Storm: *Der Schimmelreuter*, A Viharlovás. Az lehetsz, akinek képzeled magad, apádhoz hasonlítasz, csak te nem voltál olyan szerencsés, hogy harcolhass, ha nem is tu-

dod, miért. Szép minden harc, szép, mert értelmetlen, mert hiábavaló, mert emberi. Mi közünk Istenhez? Hiszen nem attól kell félni, hogy nincsen Isten, hanem attól, hogy lesz. Rettenetes lehet az élő Isten kezébe esni. Isten lerombolja az embernek templomait. Isten nem akar emberi félelmet, mert Ő Maga a félelem, fél az embertől, aki félelmével hozzá roskadna. Ember Isten nélkül is embernek lenni kénytelen. Hitével talán többre menne. Az embert hitétől nem Isten fosztotta meg. De a hit nem ajándék. A hit úgy élni, mintha másodszor élnénk, hiába lehetetlen.

